

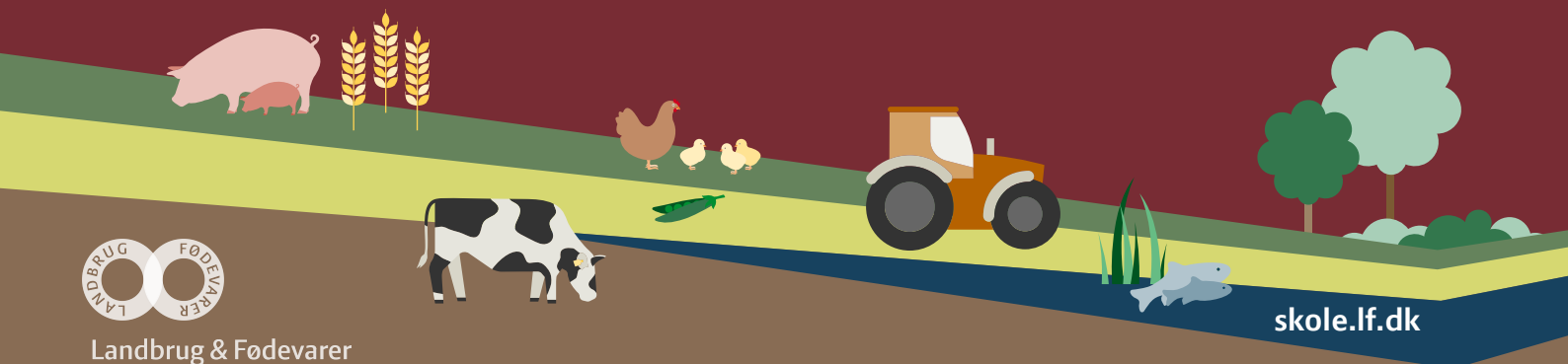
Natur og biodiversitet

Biodiversiteten er vigtig for os alle. Vi har alle et ansvar for at passe godt på alle levende arter – dyr og planter. Klodens biodiversitet falder nemlig i et tempo, der aldrig er set før. Heldigvis kan økologiske tiltag og principper hjælpe med at bevare og øge biodiversiteten.

Indhold

- Biodiversitetskrisen – hvad er det?
- Hvorfor er biodiversitet i landbruget vigtigt?
- Hvad kan landbrugeren gøre?
- Mål for biodiversitet
- Hvorfor er økologisk landbrug godt for biodiversiteten?
- Værktøjskasse til mere natur og biodiversitet på bedriften
- Opgaver

Det er vigtigt, at vi passer godt på natur og biodiversitet – både nu og i fremtiden. Biodiversitet handler om alle levende dyr og organismer. Når vi taler om biodiversiteten, taler vi om alt fra planter, større pattedyr og fugle i træerne til helt små biller, regnorme og mikroskopiske svampe i jorden. Biodiversitet er derfor en bred vifte af alle levende dyr, planter og organismer.

Biodiversitetskrisen – hvad er det?

Biodiversiteten i hele verden har længe været faldende på grund af menneskelige aktiviteter. Det skyldes for eksempel måden vi bruger vores arealer på til byer, veje og store marker, menneskeskabt forurening og klimaforandringer.

Den biologiske mangfoldighed af levende organismer forsvinder over alt på jordkloden i et hurtigt tempo – både til lands og til vands. Faldet i antallet af arter er aldrig gået hurtigere, end det gør lige nu. Fagfolk anslår, at tabet af arter lige nu sker op mod 100-1000 gange hurtigere end tidligere i menneskets historie. Derfor taler man om en biodiversitetskrisen.

Biodiversitetskrisen omfatter hele verden, og den kræver, at alle lande gør en seriøs indsats for at bremse og vende udviklingen. Alle dyr og organismer er nemlig en del af et kredsløb, som på kryds og tværs er afhængige af hinanden.

Biodiversitet gør rigtig meget for os. Den giver os ren luft, rent vand, sund jord og hjælp til, at planterne kan blive bestøvet. Den hjælper også med at bekæmpe klimaforandringer, tilpasse os dem og gør skaderne fra naturkatastrofer mindre.

HVAD BETYDER BIO-DIVERSITET?

Ordet er dannet af ordene "bio", der betyder liv, og ordet "diversitet", der betyder forskellighed. Kort sagt dækker biodiversitet over variationen=forskellighed af liv på Jorden.

Hvorfor er biodiversitet i landbruget vigtigt?

Landbrug og biodiversitet hænger tæt sammen. Biodiversitet skaber en række fordele, som landmænd har stor gavn af.

For eksempel hjælper nyttedyr som mariehøns med at holde skadedyr i skak, og bier og andre insekter bestøver planterne, så landmanden får en bedre høst, og vi dermed kan købe grøntsager i supermarkederne.

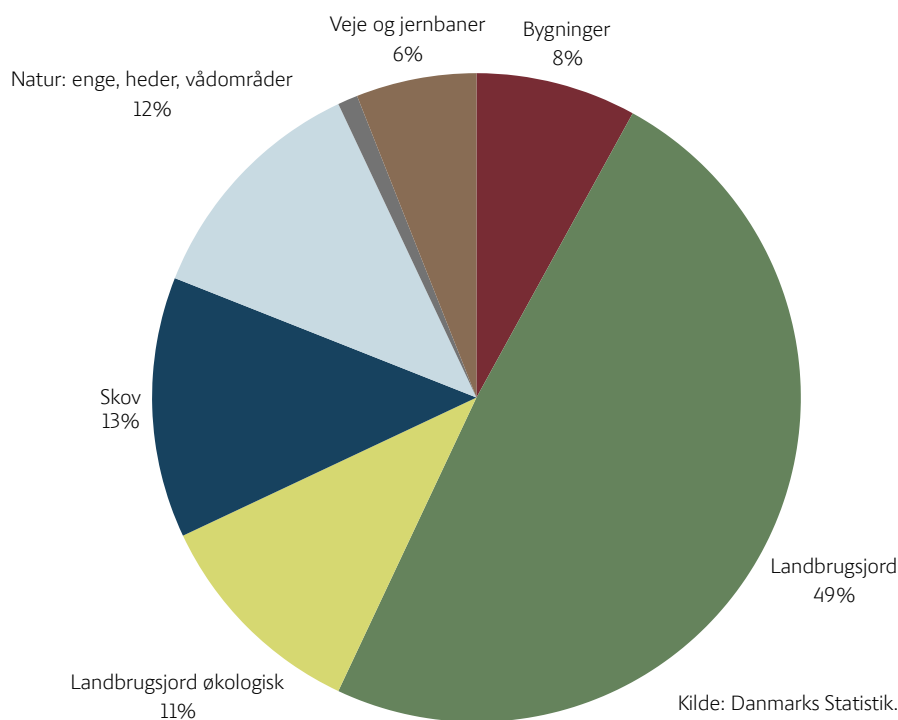
Men moderne landbrug har også udfordringer, som påvirker biodiversiteten på en dårlig måde.

Landbrugsjord udgør ca. 60 pct. af Danmarks samlede areal, hvoraf økologisk produktion udgør godt 11 pct. Landbruget forvalter altså knap 2/3 af Danmarks areal og har derfor også stor indflydelse på det danske landskab, på naturen og biodiversiteten.

Store, regulære marker og intensiv drift gør det sværere for mange arter at overleve, da de mangler levesteder. Små naturområder som levende hegn, grøfter og vådområder, også kaldet småbiotoper, forsvinder gradvist, og det efterlader mindre plads til dyre- og plantelivet.

Markerne i Danmark er blevet meget store. Man kan opnå mere biodiversitet, hvis der kommer flere levende hegn og små naturområder som vandhuller og små områder der ikke dyrkes. Tegning: Morten Telling

I kommende år vil arealet med skov og natur vokse, da 15 pct. af landbrugsarealet skal tages ud af drift og omdannes til skov og natur ifølge aftalen om Grøn Trepårt.

Hvad kan landbrugeren gøre?

Med aftalen om Grøn Trepert skal cirka 15 pct. af alle marker tages ud af drift. Det betyder, at de ikke længere skal dyrkes. Det gælder lavbundslande, som enge og moser mv., fordi der udledes meget CO₂ fra dem. Der skal også plantes nye skove på en del af de arealer, som ikke længere skal være marker. Det vil ikke bare gøre landbrugets CO₂ udslip mindre, det vil også skabe nye naturområder til gavn for biodiversiteten.

På de arealer, der skal fortsætte med at være marker, så landbrugeren kan dyrke mad til os og sine dyr, er der mange forskellige ting, der kan gøres for at øge biodiversitet.

GRØN TREPART

Grøn Trepert er en politisk aftale, der skal hjælpe landbruget på vej til mindre klimabelastning samtidig med at der skabes bedre rammer for natur, miljø og biodiversitet.

Græssende dyr:

Græssende køer og får på naturområder hjælper med at holde landskabet åbent og fremmer en varieret flora og fauna. Også grise på græsmarker giver øget biodiversitet.

Bevare småbiotoper:

Gamle diger, levende hegn og markskel er vigtige åndehuller for naturen. De giver levesteder til insekter, fugle og smådyr.

Udyrkede bræmmer i

store marker, der giver levesteder for flere vilde dyr og planter.

Vigtige ting for biodiversitet

Blomsterstriber: At så blomster langs markerne kan tiltrække bestøvere som bier og sommerfugle, som bestøver planterne på marken.

Mindske kemisk input: Ved at bruge færre sprøjtemidler og mindre kunstgødning, kan man skabe bedre vilkår for vilde planter og dyr.

Hvad er funktionel biodiversitet?

Naturen kan hjælpe landmanden med at holde skadedyr væk. Et eksempel er, når små grønne bladlus spredt sig over planterne. Så kan landmanden have stor nytte af mariehøns. Mariehønen kalder man et 'nyttedyr', da den spiser bladlusene, og derfor hjælper landmanden. Det kalder man for *funktionel biodiversitet*.

Små biotoper kan se ud på mange måder. Men fælles for dem er, at det er levesteder for en række små dyr og insekter. Det er vigtigt at biotoperne ikke ligger længere fra hinanden end at de små dyr og insekter kan komme fra det ene biotop til det andet.

Mål for biodiversiteten

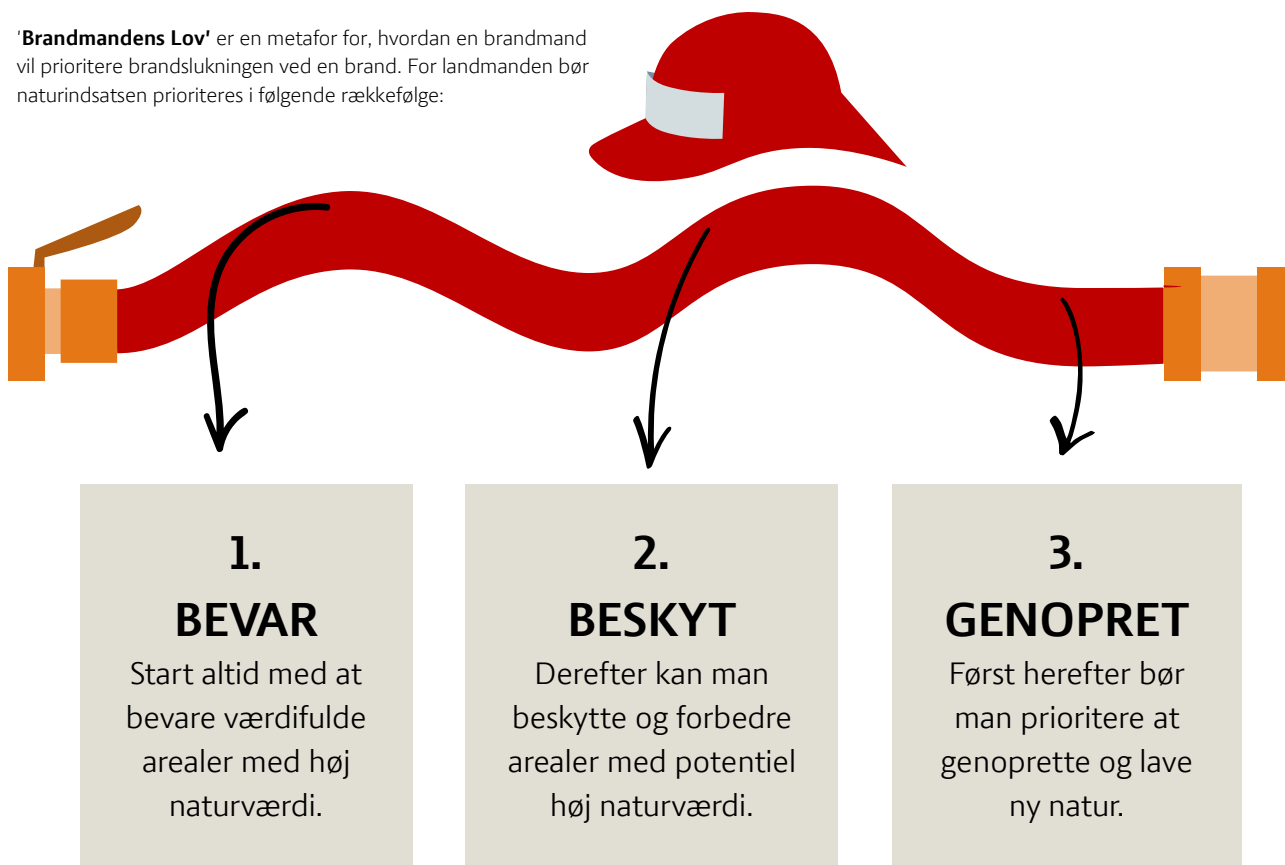
Danmark har sammen med en lang række lande forpligtet sig til at bremse tilbagegangen i biodiversitet. Det vil sige, at vi skal sørge for, at arter ikke uddør eller bliver færre, end hvad der skyldes naturlige processer.

Skal Danmarks mange forskellige arter af dyr og planter bevares, er det altså først og

fremmest vigtigt, at vi gør en indsats for de arter, som er sjældne eller i tilbagegang. Det handler derfor i første omgang om at bevare de eksisterende naturværdier, pleje og forbedre disse, for så derefter at etablere ny natur – helst i sammenhæng med eksisterende natur. Det princip kalder man for

BRANDMANDENS LOV

'Brandmandens Lov' er en metafor for, hvordan en brandmand vil prioritere brandslukningen ved en brand. For landmanden bør naturindsatsen prioriteres i følgende rækkefølge:

Måden den økologiske landmand dyrker sine marker på har en positiv effekt for natur og biodiversitet.

Hvorfor er økologisk landbrug godt for biodiversiteten?

Økologiske landbrug har en målsætning om at dyrke jorden med størst mulig hensyntagen til miljø og natur. Dog er økologisk dyrkning også landbrugsdrift, hvor landbrugerens formål også er at dyrke sine marker for at tjene penge.

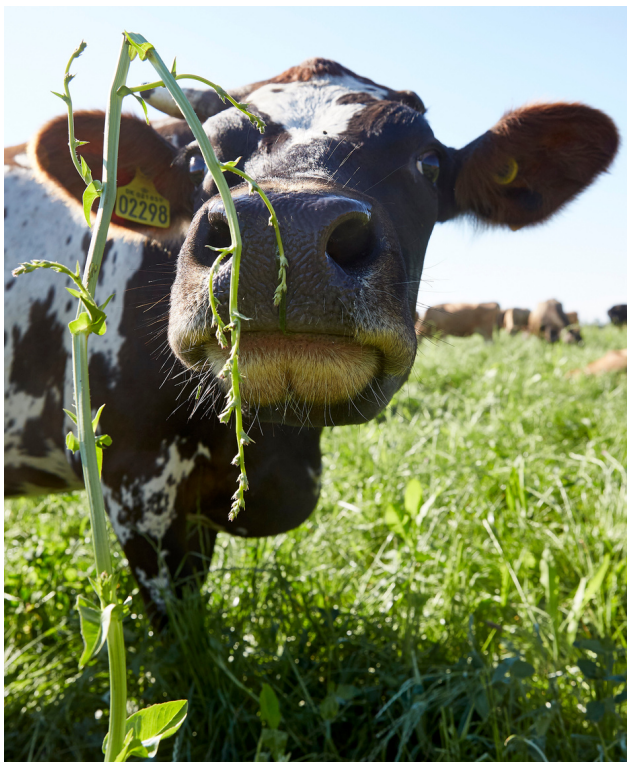
Der er i den økologiske dyrkningspraksis en række grundlæggende krav, som har en positiv effekt for natur og biodiversitet:

- der må ikke bruges kemiske sprøjtemidler.
- der er krav om at bruge mindre mængder gødning – som fx kvælstof.
- der må ikke bruges kunstgødning – kun organisk gødning, som er godt for biodiversiteten i jorden.
- der er flere flerårige afgrøder i sædskiftet.
- der er krav om kulstofopbyggende afgrøder i sædskiftet.
- der er krav om, at husdyr går ude i sommerhalvåret og at de kan komme ud hele året.

**Der findes
30% flere vilde
dyr og planter
i og omkring de
økologiske
marker.**

Græssende dyr har stor betydning for natur og biodiversitet.

Der er i reglerne for økologisk produktion ikke fastsat, hvordan naturværdierne på landmandens bedrift sikres bedst muligt. Økologisk landbrug er derfor ikke i sig selv en garanti for et højt naturindhold. Dog har selve måde at drive økologisk landbrug på en række positive effekter.

Reglerne i økologien om, at husdyr går ude i sommerhalvåret, har en positiv effekt og kan være med til at give mere natur. Græssende dyr holder nemlig arealerne lysåbne, så de vilde planter kan blomstre. Blomster er fødekilde for insekter, som spises af fugle, og på den måde har det en positiv effekt på hele økosystemet, hvis blomsterne får lov at blomstre.

LORTENS BETYDNING

De græssende dyr skaber også levesteder for andre organismer. Deres kokasser er nemlig helt nødvendige levesteder for en række møgbiller. Dyrenes "fodspor" (tråd) skaber også små levesteder (mikrohabitater) til gavn for en lang række insekter og padder, og plads til at nye planter kan spire.

Værktøjskasse til mere natur og biodiversitet på bedriften

Der er mange forskellige ting, landmanden kan gøre for at skabe mere natur og biodiversitet på sin gård uden det kræver store investeringer. Det er tiltag som alle landmænd kan gøre uanset om de er økologer eller ej.

Skabe plads til lærken og viben ved at lade tørre eller våde pletter i marken være uden at så en afgrøde.

Lave insektvolde, hvor jordrugende fugle som fasaner og agerhøns kan finde skjul, og hvor nyttedyr kan opformeres og spredes til marken.

Lad stendyringer og grenbunker ligge som levested for dyr og insekter.

Lav insekthoteller til vilde bestøvere og andre insekter.

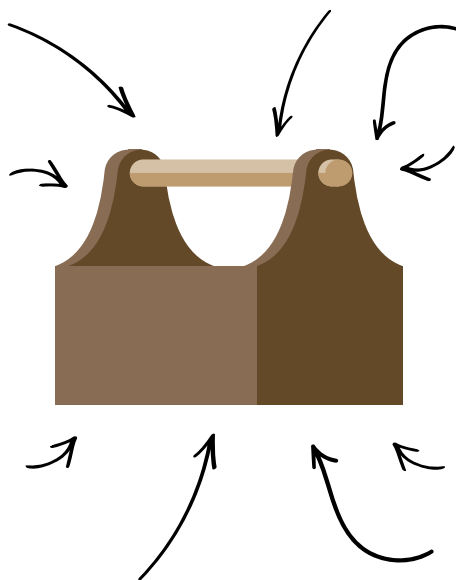
Lav dyrkningsfri striber i marken.

Lav græsstriber langs levende hegn, så hegnet er tilgængeligt for dyrelivet.

Lad gamle træer stå som levested for dyr og insekter.

Lav små beplantninger med hjemmehørende buske og træer. Noget der giver læ, føde til insekter og som stadig tillader solen at komme ind.

Tag skæve hjørner i marken fra og lad naturen få plads der.

OPGAVER

- Diskutér, hvorfor biodiversiteten påvirker os alle?
- Hvad kan vi gøre for at stoppe biodiversitetskrisen?
- Hvis du var en økologisk landbruger, hvad ville du så gøre for at øge biodiversiteten på din gård?

Skriv dine svar her:

Test din viden